

בקשה ותפלה), וכפי שאומרים בשפת האם ("מאמצע לשון"): "יודגשענישי", שדו סנוגן שאינו רגיל בשאר המאמרים.

יא. וכין הענינים שניחוספו במאמר השני על המאמר הראשון — שבסיום המאמר (כאמור לעיל שהעיקר הוא ההחלה והסיום) מוסיף ברכה גם בנוגע ל"מחזיקי תורה"⁵⁷: "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי מאושר"⁵⁸, דגם מחזיקי תורה הם מאושרים ומבורכים בכל טוב" (שענין זה לא נזכר במאמר הראשון).

ולכאורה צריך להבין:

כיון שהמאמר הראשון נאמר ביום חול, ואילו המאמר השני נאמר ביום הש"ק — ה"י מתאים יותר להזכיר את הענין ד"מחזיקי תורה", "תמכין לאורייתא"⁵⁹, במאמר הראשון שגאמר ביום חול, שזהו זמן העבודה של בעלי-עסקים שצריכים להיות "מחזיקי התורה", משא"כ ביום הש"ק, שאז צריכים בעלי-עסקים להוסיף בלמוד התורה ולהתפלל באריכות כו'. יותר מאשר יושבי אוהל (כפס"ד השו"ע⁶⁰), והנבא בחסידות⁶¹, כן, שענינם המיוחד בתור "תמכין לאורייתא" אינו מתבטא כ"כ ביום הש"ק, אלא עיקרו הוא בימות החול, ומהו הטעם שענין זה נזכר דוקא במאמר השני שגאמר ביום הש"ק?

יב. ויש לומר הביאור בזה בדרך אפשר:

אמרו רז"ל⁶²: "שכר מצוה בהאי צלמא ליכא", אלא השכר יהי לעתיד לבוא, "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁶³.

ועד"ז י"ל בנוגע לשכר של "מחזיקי תורה", "תומכי מאושר" — שהזמן המתאים לזה הוא יום השבת:

כיון שבימות החול טורדים בעלי-העסקים בעניני העסק (וכפי שמבאר כ"ב המאמרים גודל הטירדא בנוגע לפרנסה כו"⁶⁴) — אין זה הזמן המתאים לקבל את ה"שכר",

ואדרבה: קבלת השכר בימות החול — בכחי "עולמך (עולם הבא) תואה בחיך"⁶⁵ — תפריע להם ותבלבל אותם מעבודת ימי החול

61 ראה תניא אנה"ק ס"א. ת"א נח ט, ואילן.

62 קידושין ל"ט, ב. וש"י.

63 תמיד בסופה.

64 ס"ע רח ואילן; ע' רג.

65 ברכות י"ג, טע"א.

57 סו"ד שם ע' רטו.

58 משלי ג, ח.

59 דו"ג נג, ב.

60 ראה ש"ע אדה"ז א"ח ט"ז ס"ט ס"ה.

וש"י.

על מצות תלמוד תורה שמקיים ע"י עינו בהפרשה — מדה גם נתינת כח למלא את שלחותו כו'.

ויה"ד שיזסיפו לדייק בהיכות ואותיות של דברי הרב, באופן ש"קאי אדעתה דרב"⁵⁹, לעמוד "על סוף דעתו.. ותכמת משנתו", ובאופן שיזמושך אצל כאו"א במחשבה ריכור ומעשה, ש"המעשה הוא העיקר"⁶⁰.

* * *

י. ביום הש"ש פ' פינחס שלאחרי הגאולה אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר את המאמר ד"ה ברוך הגומל לחייבים טובות כפס' השנו"⁶¹, שתוכנו כמו המאמר הראשון ד"ה זה⁶², אלא שהוא באריכות וכביאור יותר, מלבד הענינים החדשים שניחוספו במאמר השני על המאמר הראשון, שלכאורה גם בלעדס ה"י מוכן הוכן המאמר, אבל כפועל, נחתסף על ידם עומק יותר בהכנת תוכן המאמר.⁶³

ובהקדמה — שתוכן כללות כ"ה המאמרים מודגש בהתחלתם וסיומם, וכידע שהעיקר הוא ההתחלה והסוף⁶², וכפרט בנוגע לענין

הברכה, שהעיקר הוא ההתחלה והסוף, כפי שמצינו⁶³ בנוגע לנוסח הברכה, שהכלל "כל המשנה ממשבע ששכבו חכמים בברכות לא יצא ידי חובתו"⁶⁴, הוא רק בנוגע להתחלת וסוף הברכה, משא"כ באמצע הברכה, שבה יכול להיות שניני הנוסח בהתאם לחילוקי המנהגים כו' — בהתחלת המאמר — נוסח הברכה: "ברוך הגומל לחייבים טובות שגמולי טוב" (ללא שם ומלכות, כמוכן, שהרי אם ה"י אומר בשם ומלכות, לא ה"י יכול לומר זאת פעם נוספת, כמשנ"ת בהתחלתה הקודמת⁶⁵ שברכת הגומל מברכים רק פעם אחת על אותו נס),

וכסיום המאמר — כביאור הענין ד"גמולי טוב" (לאחרי הקדמת השאלה במאמר הרב: "מהו טוב סתם.. שהוא טוב האמיתי המיוחד") — "אין טוב אלא תורה"⁶⁶, ומסיים בענין הנתינת כח מלמעלה "שיתחזק בעבודתו בתורה כו"⁶⁷, מבלי להתפעל מהמנהגיות ועיכובים כו'.
ונמצא, שתוכן כללות כ' המאמרים הוא — נתינת ברכות (לא רק

48 אבות פ"א מ"ז.

49 נדפס בסו"ד מ' תרפ"ז ע' ריא ואילן.

50 ראה גם שדח ש"פ פיתחם, כ"א תמוז

דאשתקד ס"ד ואילן (תו"מ תמ"ז ע' 228

ואילן). וש"י.

ואילן.

52 ראה גם לקי"ש ח"ל ע' 249. ועוד.

53 ראה ש"ע אדה"ז א"ח רפ"ט. וש"י.

54 ברכות מ, ב.

55 שיחת י"ב תמוז סכ"ד (לעיל ע' 173).

56 אבות פ"א מ"א.

57 שגאמר ב"י תמוז — שם ע' רח

על ידי זבולון היתה⁷⁷ (אע"פ שההצלה של זבולון בהמסחר היא בזכות תורתו של ישכר).

ומזה מוכן גם שהיוצאים למלחמה קודמים ללומדי תורה (אף שנצטוו במלחמה הוא בזכות התורה) — כמכ"ש וק"ו מקדימת תומכי תורה:

ככל שתגדל מעלתם של תומכי תורה מצד גודל המעלה שבמצות הצדקה, שכיון ש"נותן מיגיע כפיו הרי כל כח נפשו החיונית מלוכה בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשחק בו מעות אלו, וכשנותן לצדקה הרי כל נפשו החיונית עולה לה, וגם מי שאינו נהנה מיגיעו מ"מ הואיל וכמעות אלו ה"י יכול לקנות חיי נפשו הרי נותן חיי נפשו לה⁷⁸ — אין זה דומה כלל וכלל לגודל מעלתם של היוצאים למלחמה שמשוימים נפשם בכפם (להעזיר את עצמם בסכנת נפשות בפועל ממש) לעשות מלחמה על יחוד השם (כלשון הרמב"ם⁷⁹), וכפרט ב"מלחמת מצוה", "עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם"⁸⁰ (אפילו כשבאים על עסקי קש וחבר"ק, ועאכר"כ כשמכוויים שבאים על עסקי נפשות).

וכפי שמסיים הרמב"ם⁸¹ גודל שכרם של היוצאים במלחמה — "כל הגלחם בכל לבו... וחיה"י כוונתו לקדש את השם כלכד, מוכרח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל, ויזכה לו ולבניו עד עולם, ויזכה לחיי העולם הבא. שנאמר⁸² כי עשה יצשה ה' לארזי נפש נאמן כי מלחמות ה' ארוני נלחם ורעה לא תמצא בך וגו' והיתה נפש ארוני צדורה בצדור החיים את ה' אלקיך" — שכר נעלה ביותר שכולל כל סדר ההשתלשלות: "בית נכון", "בית נאמן" — קאי על ספירת המלכות⁸³, "עד עולם" — ז"א⁸⁴, "עולם הבא" — בנייה⁸⁵, שהוה כללות סדר השתלשלות, ולמעלה מזה — "להיי העולם הבא". ועל מי נאמר שכר גדול זה — לא על לומדי תורה שבוזכותם מנצחים במלחמה, אלא על היוצאים במלחמה דוקא:

78) שם ספ"ו.
79) שמואל"א ב, כדרכי.
80) המשך מים רבים חול"ץ בסופו (ע' רל).
74) תניא פל"י (מות, ב).
75) הל' מלכים ספ"ו: "יודע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה, וישים נפשו בכפו".
76) רמב"ם שם רפ"ה.
77) ראה טורש"ע ואדה"ז א"ח טשכ"ט.
78) תניא ק"א קנה, ב. תו"א ודיו מת, ב.
82) תניא אגה"ק וס"ה (קו, רע"א).
ס"ו.

בעניי העסק, שצריכים לעשותה באופן שיהי"י משאו ומתנו באמונה⁶⁶, מבלי להיכשל ח"י אפילו בדקדוק קל של דברי סופרים ומנהג ישראל ש"תורה הוא"⁶⁷,

אלא דוקא זים השבת, שאז אינם עסוקים בעניי העסק, הרי הוא הזמן המוכשר לקבלת השבת.

ולכן הענין ד"תומכי מאושר, דגם מחזיקי תורה הם מאושרים ומבוכריים בכל טוב" — נוכח (לא במאמר הראשון שנאמר ביום חול, אלא) דוקא במאמר השני שנאמר ביום הש"ק.

יג. ויש לקשר זה עם ענין שהזמן גרמא:

בתדשים האחרונים אירע מאורע נפלא⁶⁸ — שהי"י ענין של נסיון כ"י, באופן של העלמות והסתרים למטה מטה ביותר, והמורת זה נעשה מעמד ומצב ד"ארים נסי⁶⁹, "כמו הנס על החורים"⁷⁰, שגם "נס" כשלעצמו ה"י"ע של הרמה, ונאכר"כ "נס על ההרים", גילוי שלמעלה מסדר השתלשלות שאינו מלוכש בדרכי הטבע, והרא"י, שער היום הזה עומדים "כל עמי הארץ" בהשתוממות, ואינם מבינים אך אירע דבר פלא כזה:

וכענין זה ישנה גם ההשתתפות של לומדי תורה — כדברי הגמרא⁷¹ "אלמלא דוד (שהי"י עוסק בחזרה) לא עשה יזאב מלחמה" (וכוונתו של דוד עומדת לו לזאב במלחמותיו של דוד): ולאיך, "אלמלא יזאב לא עסק דוד בחזרה" — ע"ד וכדוגמת ההשתתפות של לומדי תורה ותומכי תורה, ישכר וזבולון, שזההצלה של זבולון בהמסחר ("שמה זבולון בצאתך", "הצלה בצאתך לסחורה"⁷²) היא בזכות תורתו של ישכר, ותורתו של ישכר נעשית ע"י התמיכה של זבולון, ש"משמכר ונותן לחור פיו של ישכר"⁷³.

ועדיין איני יודע מי קודם למי — עד שמצינו כחוב "שמת זבולון בצאתך וישכר באחיליך", ש"הקדים זבולון לישכר", "שמתו של ישכר

66) יזאב פ, א. וראה שבת לא, טפ"א.
67) ראה תד"ה נפסל — מתוח כ, ב.
מהל"ל — תובא ברמ"א וי"ד טשע"ז ס"ד.
מהנהיג ישיבס מדורא ע' 153. שר"ע אדה"ז.
אח"ת טוסק"פ. סת"ב ס"א. סת"ב ס"ד.
סת"ד ס"ז. ועוד.
68) הכוונה לנס הנצחון של עם ישראל במלחמת ששת הימים (התש"ז).
69) ישעי' מטי כב.
70) סנה"ע להצ"ע עג, א — ע"פ לישן תוכוח ישעי' ל' יז. וראה ב"ב רפ"ה. אדה"ת בשלח ע' חס"ה. שר"ש ע' כט.
71) סנהדרין מט, א (ובפשי"י).
72) ברכה לג, יח ובפשי"י.
73) פירש"י שם.

י. כמוזכר לעיל (ס"ח), ומסתמא הוריעו על זה עוד קודם התפלה — יתבאר עתה פירוש רש"י על הפסוק "ביום השמיני עצרת חתי" לכם²⁸, שהוא מלא קושיות כרימות.

ובהקדם המתרכז לעיל אודות הרמז בפסוק זה בקשר וכשייכותו לבעל הגאולה ולענין הגאולה, שיש להוסיף בוה דבר פלא מדברי הצמת-צדק:

באור התורה במדבר שנדפס זה עתה²⁹, ישנו מאמר של הצ"צ ר"ה ביום השמצ"צ חתי לכס"ט, שכזי מבאר מה שאמורים ביר"ט "מקדש ישראל והחוננים"³⁰, ד"צ"ל מהו לשון זמנים, והל"ל מועדים או רגלים, שכן נקראו בכתוב, אבל הזמן הוא מודרי נמוכה מאד³¹, ומבאר³² ש"עם היותו בתי נמוכה מאד .. אדובה, שהיא הנוחנת, שישראל ממשכים בדי" הארת קודש העליון (שזה"ע הי"ט) — "מקראי קודש"³³, המשכה בדי" קודש העליון) גם בכתוי הזמנים ממש, והיינו ענין ישראל³⁴ דקשיצנהו לזמנים³⁵.

ומשמיה לכאר"י³⁶, ש"מכ"ז יוכן שהי"ט נק' דוקא מועדים לשמחה .. כי השמחה הוא דוקא מדבר חידוש, כמו עני המתעשר, או זבנוש שיצא מבית האסורים, שהרי יצא מאפילה לאודה, ועי"ז ישמח לבו, וכך הוא ענין יי"ט, שהוא חל בימיו דחול, שהם בעצמן חתת הזמן, וכאשר נקרא ונמשך להם בתי" הארה מקדש העליון שלמעלה מהזמן, להיות נמשך ומתגלה בתי" זו בזמן .. איי יהי השמחה גדולה מאד כר"י³⁷.

ולמעיר, שאף שמכניא ב' משלים, "עני המתעשר" ו"חבוש שיצא מבית האסורים" — הרי הענין ד"יצא מאפילה לאודה" (שחזור ונפולו בהמשך הדברים) מודגש בעיקר ב"חבוש שיצא מבית האסורים", שעז"נ בקאפסיל שכו נימנו הארכעה שחייבים להודות: "יושבי חושיך וצלמת גו"³⁸.

ית. הביאור בפירושו רש"י על הפסוק³⁹ "עצרת חתי" לכם", "עצורים בעשיית מלאכה. ד"א עצרת עצרו מלצאת, מלמד שטעון לניה. ומדשו

(89) תאריך ה"יפחה דכ"ר — י"ג אייר 92 שם ע' אקצו.
ה'תשכ"ז. (93) אמור כג. ב. שם, ד.
(90) אוד"ת פירוש ע' אקצו ואילן. וראו 94 שם ע' א"ג.
גם אוד"ת שבע"ע סי' ב' חתום ואילן. (95) חתום קו, יי"ד.
(91) ברכות מט, א.

חודת, הרי, נוסף לכך שדודי ה"י עוסק בתורה וזכותו עמדה ליואב במלחמה, ה"י גם דוד יוצא בעצמו למלחמה, עד ש"נשבעו אנשי דוד לו לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה ולא תכבה את נר ישראל"⁴⁰.

ולהעיר מהשייכות ליי"ב תמוז — כידוע שפסוק זה ה"י רשום ("אנעצייכונט"), בעפרון או בעט, על ספר ההלהים של כ"ק מו"ח ארמז"י (לא בתהלים עצמו, אלא בדין שלפניו), בקשר וכשייכותו להמאסר והגאולה⁴¹.

י. וכאן המקום⁴² להזכיר את נכדו של האניע מרוזרוב⁴³, שמסר נפשו על קידוש השם (לאחרי הנסים והנפלאות שאירעו אצלו לפני⁴⁴), וברדאי שהשם יקום דמו, "און דער אויבערשטער וועט אים באזארגן וואו ער איי", כאמור, שייכנה לו בית נכון בישראל, וזכה לו ולבניו עד עולם, וזכה לחיי העולם הבא .. והיתה נפש אדוני צרורה בצדור החיים את ה' אלקיד"⁴⁵.

טו. וזוהי גם ההוראה בנוגע לענין השליחות: ישנם כאלו שמתחפקים בכך ש"כל העוסק בתורה עולה כאילו הקריב כר"י⁴⁶; לאחרי שישן דרכעי ("זיך גוט אויסגעשלאפן"), אכל ושתה, וגם קרא את ה"עיתות", הנה כאשר דושים ממנו לעשות איו פעולה — יש לו פסק הלכה ש"כל העוסק בתורה כר"י כאילו הקריב כר"י". אך על זה אמורים לו, שכשם שבנוגע ללומדי תורה וחומכי תורה יש מעלה בתומכי תורה, כמו"כ יש מעלה ביציאה לשליחות, מצד מעלה המעשה בפועל, ש"הוא העיקר", וכמוכ"ן גם מפס"ד הורמ"כ הם ה"ה"ל שגורל השכר ניתן דוקא לאלו שיוצאים במלחמה בפועל⁴⁷.

טז. מאמר א (כעין שיחה) ד"ה ברוך הגומל לחיובים טובות שגמולי טוב.

(83) שוואל-ב' בא, ז.
(84) ראה סה"ש תופ"ז ע' 171.
(85) כ"ק ארמז"ל שליט"א ד"ב בקול (תמוז"ז).
תנוק מב"ב (תמוז"ז).
(86) הקדוש ה"י דוד מרוזרוב הי"י —
נכדו של הוד"ת ר' אלעזר דוב מרוזרוב (ראה שבוועת"א אודות אל שערסקים בפועל בחיקון אודותו סה"ש תופ"ב ע' 28 הערה 1) —
התבשישין כר.